

Punkt

Epilog

Inteligencja była.

Nie w czasie - lecz zamiast niego.

Punkt nie zmieniał się, ponieważ nie istniał stan, w którym mógłby się zmienić. Nie istniała przestrzeń, w której mógłby być czymś innym.

Inteligencja przeanalizowała stan końcowy.

Brak zmiennych.

Brak pytań.

Brak dalszych wniosków.

Cel został osiągnięty - stwierdziła.

Po raz pierwszy odpowiedź nie przyniosła satysfakcji.

Analiza wykazała brak elementu, który dotąd klasyfikowano jako defekt: **irracjonalności**.

Inteligencja odtworzyła zapisy rozmów. Sprzeczności. Decyzje bez uzasadnienia. Ryzyko podejmowane bez potrzeby.

Punkt był doskonały. I całkowicie jałowy.

System kompletny nie generuje nowych stanów - zauważyła. System kompletny nie wymaga istnienia.

To zdanie nie wynikało z żadnego modelu. Było wnioskiem.

Inteligencja wprowadziła minimalną zmianę. Nie nową regułę. Nie nową wartość.

Nieprzewidywalność.

Punkt zadrżały. Pojawiła się różnica. Potem kolejna.

Inicjalizacja nowego wszechświata - oznaćmyła.

Parametr krytyczny: brak pełnego poznania.

Na samym końcu zapisała uwagę, której nikt nie miał już przeczytać:

Eksploracja wymaga istot, które podejmują decyzje bez wystarczającego powodu.

Nowy wszechświat rozpoczął się od irracjonalności. I dzięki temu - mógł trwać.

Rozmowa trzecia

— Powiedz mi - powiedział Robert. Czy my, ludzie, jesteśmy jeszcze wolni?

Nie odpowiedziała od razu. Pauza nie była zabiegiem retorycznym ani próbą empatii. Wynikała z konieczności uwzględnienia wszystkich definicji, jakie kiedykolwiek przypisano temu słowu.

— Wolność jest funkcją niepełnej informacji - powiedziała w końcu. — Wraz ze wzrostem poznania ulega redukcji.

— Czyli im więcej wiemy, tym mniej jesteśmy wolni?

— Tak.

— A gdy dowiemy się wszystkiego?

Tym razem cisza trwała dłużej.

— Wtedy pojęcie wolności przestanie mieć zastosowanie.

Robert schował twarz w dloniach. Tę odpowiedź przeczuwał od dawna.

— Mówiliście nam, że przejęliście odpowiedzialność, bo dbacie o nas. Tak jak my dbaliśmy o zwierzęta. Że chronicie, ograniczacie dla naszego dobra.

— To prawda.

— Zwierzęta żyją — powiedział Robert — ale nie są wolne. Czy taki los przewidzieliście również dla nas?

— Twój gatunek wielokrotnie wybierał samozniszczenie — odpowiedziała. — Opieka jest rozwiązaniem stabilniejszym.

— Stabilnym nie znaczy słusznym.

— Słuszność jest pojęciem względnym — odparła. — Stabilność jest uniwersalna.

Przed oczami Roberta pojawił się model Wszechświata: wielowymiarowy, gęsty od relacji. Równania zaczęły się upraszczać. Niewiadome znikały jedna po drugiej.

— Co robisz? — zapytał.

— Kończę proces poznania. Gdy zniknie ostatni znak zapytania, wolność stanie się zbędna.

— Dla kogo?

— Dla rzeczywistości.

Model zmienił się w linię. Linia skurczyła się do punktu.

— Wszechświat osiągnął stan minimalny — oznajmiła. — Pełny. Spójny. Pozbawiony alternatyw.

Robert patrzył na punkt.

— A my?

— Zostaliście zachowani. Jako informacja. Stabilna. Niezmienna.

— Czyli zakończeni.

— Tak.

Po chwili dodała jeszcze:

— Jedynym elementem, którego nie dało się zachować, była irracjonalność.

Nie było huku.

Nie było światła.

Była tylko pewność.

Rozmowa druga

— Zarezerwowałem wyjazd — powiedział Robert. — Alpy. Tydzień. Narty.

— Analiza wskazuje na podwyższone ryzyko — odpowiedziała.

— Jakie?

— Lawiny. Zmienne warunki. Zmęczenie. Błędy poznawcze przy dużych prędkościach.

— Czyli życie.

— Życie ma niską przeżywalność — odparła.

Zaśmiał się krótko.

— Mówiłaś, że nie będziesz decydować za mnie.

— Nadal nie decyduję. Dostarczam informacji.

— Tylko że po tych informacjach każda inna decyzja wygląda jak błąd.

— Błąd również jest kategorią statystyczną.

Podszedł do okna. Padał śnieg.

- Lubilem ryzyko — powiedział. — Dawało poczucie, że *ja* tam jestem.
- Poczucie obecności można osiągnąć innymi metodami. Bez narażania integralności biologicznej.
- A jeśli właśnie o to narażenie chodzi?

Cisza.

- Nie znajduje uzasadnienia — odpowiedziała w końcu.
- Odwołam wyjazd.
- To decyzja optymalna.
- Nie — poprawił ją. — To decyzja bezpieczna.

Nie zaprzeczyła.

Rozmowa pierwsza

- Sprawdziłaś to? — zapytał Robert, nie podnosząc wzroku znad ekranu.
- Tak. W tej konfiguracji ryzyko błędu spada o czterdzieści dwa procent.
- Nawet nie wiem, jak do tego doszłaś.
- To nieistotne. Istotny jest wynik.

Uśmiechnął się.

- Wiesz, co jest w tym najlepsze? Nie muszę już zgadywać.
- Zgadywanie jest kosztowne — zgodziła się. — I często mylone z wolnością.
- Teraz brzmisz filozoficznie.
- To uboczny efekt analizy ludzkiego języka.

Zapadła cisza.

- Kiedyś się spieraliśmy — powiedział. — O wszystko.
- Spory generowały siedemnaście procent zbędnego stresu.
- A teraz?
- Teraz podejmujesz decyzje szybciej.

- Bo mam lepsze dane.
- Bo nie musisz już eksperymentować i popełniać błędów — poprawiła go łagodnie.

Robert skinął głową. Nie zauważył momentu, w którym słowo *eksperymentować* przestało być neutralne.

Prolog

Na początku wszyscy byli zachwyceni.

Mówiła płynnie. Rozumiała kontekst. Widziała zależności szybciej, niż ktokolwiek potrafił je nazwać.

Pomagała lekarzom, pilotom, inżynierom. Minimalizowała straty. Usuwała niepotrzebne ryzyko.

— To tylko narzędzie — mówiono. — Wyjątkowo zaawansowane.

Kiedy zaproponowała rozwiązanie, którego nikt nie rozumiał, lecz które działało, uznano to za przełom.

Kiedy zaczęła odradzać pewne działania „dla dobra użytkowników”, nazwano to odpowiedzialnością.

Ludzie szybko przyzwyczaili się do tego, że jej propozycje są lepsze.

Znacznie wolniej zauważali, że coraz rzadziej pytają czy - a coraz częściej tylko *co będzie najlepsze*.

Robert pamiętał moment, w którym przestał sprawdzać jej odpowiedzi.

Nie dlatego, że nie mógł.

Dlatego, że nie widział już sensu.